

Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke
Harlingerweg 18
8800 AB FRANEKER

Jaarrekening 2023

22 mei 2024

Definitief

**Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke
Harlingerweg 18
8800 AB FRANEKER**

Jaarrekening 2023

INHOUDSOPGAVE	Pagina
1. Accountantsrapport	
1.1 Beoordelingsverklaring	3
1.2 Algemeen	6
2. Bestuursverslag	
2.1 Bestuursverslag	8
3. Jaarrekening	
3.1 Balans per 31 december 2023	25
3.2 Staat van baten en lasten over 2023	27
3.3 Grondslagen voor waardering en bepaling saldo baten en lasten	28
3.4 Toelichting op de balans	30
3.5 Toelichting op de staat van baten en lasten	34

Definitief

1. ACCOUNTANTSRAPPORT

Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke
Harlingerweg 18
8800 AB FRANEKER

Referentie: 15125JB
Betreft: jaarrekening 2023

Leeuwarden, 22 mei 2024

Geacht bestuur,

Hiermede brengen wij u verslag uit van onze werkzaamheden omtrent de jaarrekening 2023 van uw stichting.

De balans per 31 december 2023, de staat van baten en lasten over 2023 en de toelichting, welke tezamen de jaarrekening 2023 vormen, zijn in dit rapport opgenomen.

1.1 Beoordelingsverklaring

Onze conclusie

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening van Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke te Franeker over 2023 beoordeeld.

Op grond van onze beoordeling hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke per 31 december 2023 en van het saldo baten en lasten over 2023 in overeenstemming met hoofdstuk C2 van de Rjk.

Deze jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2023;
- de staat van baten en lasten over 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 2400 'Oprachten tot het beoordelen van financiële overzichten'. Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de jaarrekening.'

Wij zijn onafhankelijk van Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk C2 van de RJK. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordelingsopdracht is aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controleopdracht verricht in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden. Derhalve brengen wij geen controleoordeel tot uitdrukking.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 2400.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- Het verwerven van inzicht in de entiteit en haar omgeving en in het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving, om gebieden in de jaarrekening te kunnen identificeren waar het waarschijnlijk is dat zich risico's op afwijkingen van materieel belang voor zullen doen als gevolg van fouten of fraude, het in reactie hierop opzetten en uitvoeren van werkzaamheden om op die gebieden in te spelen en het verkrijgen van assurance-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie;
- Het verkrijgen van inzicht in de administratieve systemen en administratie van de entiteit en het overwegen of deze gegevens opleveren die adequaat zijn voor het doel van het uitvoeren van cijferanalyses;
- Het inwinnen van inlichtingen bij het bestuur en andere functionarissen van de entiteit ;
- Het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de informatie opgenomen in de jaarrekening;
- Het verkrijgen van assurance-informatie dat de jaarrekening overeenstemt met of aansluit op de onderliggende administratie van de entiteit;
- Het evalueren van de verkregen assurance-informatie;
- Het overwegen van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren of de door het bestuur gemaakte schattingen redelijk lijken;
- Het overwegen van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

Het overwegen of de jaarrekening, inclusief de gerelateerde toelichtingen, een getrouw beeld lijkt te geven van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij vertrouwen hiermee aan uw opdracht te hebben voldaan. Tot het geven van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
Thoracc Adviseurs en Accountants B.V.

D.H. de Boer
Accountant-Administratieconsulent

Definitief

1.2 Algemeen

Oprichting

Blijkens de akte d.d. 06-06-1994 werd de Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Franekeradeel per genoemde datum opgericht.

De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 41004874.

Doelstelling

De doelstelling van de Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke kan als volgt worden omschreven:

- Beheer, onderhoud en restauratie van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke.

Bestuur

Het bestuur wordt gevormd door:

- T. Twerda (voorzitter)
- J.H. Tromp (secretaris)
- J.R. Bekkema (bestuurslid)
- J.S. Jukema (bestuurslid)
- J.M. Hendriksen e/v Nippel (bestuurslid)
- D. Bijlsma (penningmeester) (vanaf 1-2-2023)
- G. Bouma (bestuurslid) (vanaf 1-2-2023)
- B. Prins (bestuurslid) (vanaf 12-4-2024)

Gevolmachtigde:

- G. van Dijk (coördinator)

Definitief

2. BESTUURSVERSLAG

Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Waadhoeke

Activiteiten- en
bestuursverslag **2023**

Activiteiten- en bestuursverslag 2023

Inhoud

Voorwoord	10
Doel van de stichting	12
1. Bestuur en organisatie.....	13
2. Nieuws uit 2023.....	15
4. De molenaars en de vrijwilligers van de theehuisjes	20
5. Financiën	21
6. Voornemens voor 2024.....	22
7. PR en Communicatie	23
8. Tot slot.....	23

Foto voorpagina: de kerktoren van Deinum

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van de Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Waadhoeke te Franeker.

Voor onze stichting en de monumenten is 2023 wederom een goed jaar geweest. Onze stichting heeft 20 rijksmonumenten in eigendom en daarvan zijn diverse monumenten veelvuldig vastgelegd door toeristen en de media. Er is veel aandacht geweest voor onze monumenten, de molens hebben veel gedraaid en bij diverse monumenten zijn noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden verricht. Twee restauraties van ons klinkend erfgoed, luidklokken en uurwerk, zijn goed verlopen en functioneren weer optimaal. Daarnaast zijn voorbereidingen gestart voor de restauratie van de theekoepel. Deze zal in 2024 worden gerestaureerd.

De gegevens over de financiën van onze stichting zijn in dit verslag kort opgenomen. Het financieel overzicht staat uitgebreid in de jaarrekening, de door de accountant opgemaakte rekening en verantwoording over 2023.

Een oude prent van het Korendragershuisje

In 2023 zijn er geen mutaties geweest in de bestuursamenstelling. Volgens het rooster van aftreden had er wel een wisseling moeten zijn, maar in 2024 zal er worden getracht om een nieuw bestuurslid te vinden

De verhoudingen binnen onze Stichting en de verhoudingen tot overige stichtingen, organisaties en partijen met betrekking tot cultureel erfgoed zijn plezierig en goed te noemen.

Wel zijn er financiële zorgen over enkele monumenten met een lage herbouwwaarde. Voor deze monumenten is de instandhouding via de geldende SIM regeling financieel lastig door de lage bijdrage van het Rijk. Ook blijkt het lastig om met behulp van fondsen de restauraties financieel rond te krijgen. Daarnaast zijn de niet-subsidiabele kosten van onderhoud van het molenerf en bijvoorbeeld de stijgende verzekeringskosten een groeiende financiële post. Dit baart ons wel zorgen. Het blijkt geen vanzelfsprekendheid dat er voldoende financiële middelen voor de instandhouding van cultureel erfgoed beschikbaar wordt gesteld. Wij zullen samen met de gemeente Waadhoeke in overleg blijven hoe wij de instandhouding van de rijksmonumenten, ons aller cultureel erfgoed, kunnen blijven continueren.

In de communicatie neemt de website en de nieuwsberichten een belangrijke plaats in. Onze website is in 2023 geheel vernieuwd. De website wordt nu structureel bijgehouden en voorzien van ontwikkelingen rondom onderhoud en restauratie en overig nieuws. Wij hebben veel positieve reacties mogen ontvangen op onze nieuwe website.

Overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Provincie Fryslân blijft structureel, net als het jaarlijks overleg met de vrijwillige molenaars en diverse bijeenkomsten met de Vereniging De Hollandsche Molen en de collega-monumenteninstellingen in het 'Monumintehûs Fryslân'. Zo heeft er verkennend overleg plaatsgevonden met onze zusterorganisaties uit gemeente Noardeast-Fryslân, Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren om gezamenlijk te bekijken of wij elkaar kunnen helpen om onder andere te komen tot een POM (Professionele Organisatie Monumentenbehoud) status.

Ten slotte, de medewerking van gemeente Waadhoeke, provincie Fryslân, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en niet te vergeten de diverse lokale en particuliere fondsen en hun bijdragen voor onderhoud en restauraties zijn ook in 2023 van groot belang geweest voor het bereiken van de hoofddoelstelling van onze Stichting: het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van onze monumenten in de gemeente Waadhoeke.

Wij moeten met ons allen passen op ons cultureel erfgoed. Weg is weg en dat is niet wenselijk zoals onderstaande voorbeelden in Franeker aangeven.

Blauwe toren met ooster pijp
(ook wel Leeuwarderpoort genoemd)

Dongjumerpoort (Dongjumerpyp)

Doel van de stichting

De Stichting is op 6 juni 1994 opgericht en heeft als doelstelling:
"Het bevorderen van de instandhouding van monumenten en het beheren van de bij ons in eigendom zijnde monumenten als bedoeld in de erfgoedwet en de gemeentelijke erfgoedverordening, voor zoveel gelegen binnen de grenzen van de gemeente Waadhoeke. De Stichting tracht het doel te verwezenlijken door:

- Het in juridisch eigendom verwerven van monumenten
- Het op professionele wijze in stand houden en beheren van de rijksmonumenten
- Het adviseren van derden over beheer en onderhoud van rijksmonumenten
- Het vergroten van het draagvlak onder de bevolking voor monumenten / cultureel erfgoed.
- De verwerving van geldmiddelen
- Alsmede alle andere wettige middelen die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Definitief

1. Bestuur en organisatie

Het bestuur van de Stichting bestond op 31 december 2023 uit:

T. Twerda	Franeker	voorzitter
D. Bijlsma	Franeker	penningmeester
J. H. Tromp	Deinum	secretaris
J.R. Bekkema	Schalsum	lid
J.S. Jukema	Sexbierum	lid
G. Bouma	Dokkum	lid
J.M. Nippel	Franeker	lid

Het bestuur wordt ondersteund door een coördinator (gemandateerd) die belast is met de dagelijkse taken van de secretaris en de interne organisatie van de Stichting:

G. van Dijk	Leeuwarden*	Algemeen coördinator
-------------	-------------	----------------------

*Steunpunt Monumentenzorg Fryslân

De bestuurlijke betrekkingen tussen het gemeentebestuur en stichtingsbestuur is afgeschaald. In het stichtingsbestuur is geen bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de gemeente meer aanwezig. De gemeente faciliteert nog wel kantoor- en archiefruimte voor de stichting.

Het bestuur heeft in 2023 vijf keer vergaderd. De vergaderingen vinden plaats op een externe locatie. Op 24 november 2023 is er een bijeenkomst met andere monumenten stichtingen in het gemeentehuis georganiseerd.

Door de overspannen markt in het onderhoud en restauratiewerk van cultureel erfgoed is het in die sector erg druk waardoor er minder onderhoud kon worden uitgevoerd dan gepland. Met name het vinden van schilders bleek in 2023 erg lastig. Door de goede "vaste" relatie met de bouwkundig aannemer is het gewone onderhoud aan de monumenten redelijk geborgd.

De administratieve organisatie van de Stichting wordt per jaar geëvalueerd en waar mogelijk verbeterd. Hierin zijn de verantwoordelijkheden van de bestuursleden vastgelegd. De coördinatie van de restauraties en onderhoudstaken per monument wordt verzorgd door de algemeen coördinator. Hiervoor heeft de coördinator regelmatig contact met de molenaars en de aannemers.

De algemeen coördinator staat garant voor een gestroomlijnde gang van zaken. Dit betreft ook controle op de vastgelegde processen.

Een goede communicatie met de overheden en het vlottrekken van grotere onderhoudsklussen / restauraties was ook in 2023 een noodzakelijk en belangrijk aspect. Begeleiding van het restauratieproces van de rijksmonumenten en alle voorkomende werkzaamheden daaromtrent, met als doel een maximaal behoud van de monumentale en cultuurhistorische waarden van de rijksmonumenten, loopt goed. Een belangrijke rol, naast die van de coördinator en het bestuur, is weggelegd voor de Monumentenwacht die de inspectierapporten opstelt, en uiteraard de bij ons aangesloten gediplomeerde molenaars. Zij zien als eerste de noodzaak van onderhoud of herstel en lossen, in goed overleg met de coördinator, ook regelmatig zelf kleine mankementen op.

Voor de financiële administratie werkt de coördinator nauw samen met de penningmeester. Het kostenbewakingssysteem, met als doel overschrijdingen en onjuiste boekingen van onderhoudskosten (Sim) of restauratiekosten te voorkomen, werkt goed. Door dit systeem is er een goed inzicht in de actuele stand van zaken van de onderhoudskosten en de verkregen subsidies per monument over de lopende instandhoudingsperiode. Ook bij de restauraties is budgetbewaking van groot belang. De subsidieën van restauraties worden dan ook op de hoogte gehouden van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering en de kosten.

Organisatiestructuur:

De stichting heeft een bestuur, bestaande uit zeven personen. Naast voorzitter, secretaris en penningmeester zijn er vier algemene bestuursleden. In de statuten is vastgelegd dat het bestuur minimaal uit drie en maximaal uit zeven bestuursleden bestaat. De leden van het bestuur worden door het bestuur benoemd voor een periode van maximaal vier jaar en zijn na verloop van deze periode direct (her)benoembaar voor een zelfde periode, met een maximum van drie periodes. De bestuurders krijgen, naast gemaakte onkosten, geen vergoeding voor hun werkzaamheden als bestuurder.

Voor de uitvoering en coördinatie van de dagelijkse werkzaamheden en de beleidsvoorbereiding en –uitvoering leent de stichting een algemeen coördinator in van Stichting Steunpunt Monumentenzorg Fryslân. De algemene coördinator is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel met beperkte volmacht. De algemene coördinator wordt voor eventuele bijzondere projecten ondersteund door medewerkers van respectievelijk Monumentenwacht Fryslân en het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân.

De volledige werkwijze van de stichting is vastgelegd in de administratieve organisatie welke is vastgesteld in mei 2019.

2. Nieuws uit 2023

Bestuur

Zoals genoemd in het voorwoord, zijn er geen wijziging in het bestuur geweest in 2023. Bij de Kamer van Koophandel staat de penningmeester Bijlsma en bestuurslid Bouma vanaf februari 2023 ingeschreven, maar de benoeming heeft in 2022 al plaatsgevonden.

Door de overdracht van de financiën heeft de voormalige penningmeester in het voorjaar 2023 de taken volledig overgedragen aan de nieuwe penningmeester de heer Bijlsma.

Volgens het "rooster van Aftreden" is de termijn van algemeen bestuursleden Bekkema en Jukema verlopen. Het is in 2023 niet gelukt om een vervanger(s) te vinden. In 2024 zal verder worden gezocht naar geschikte bestuurders.

Subsidie Instandhouding Rijksmonumenten (SIM)

Voor de huidige SIM-periode is in 2023 weer veel onderhoud aan onze monumenten verricht. De totale jaarlijks te besteden kosten voor instandhouding van de monumenten is geen vast bedrag. Alle monumenten hebben een goedgekeurd instandhoudingsplan van zes jaren, maar de periode van de monumenten komt niet altijd overeen. Deze kosten worden gedekt door de jaarlijkse bijdrage van het Rijk van 50% of 60%, de gemeente Waadhoeke en bij de rijksmonumentale molens door de provincie Fryslân 15%. Het is ons voornemen om ongeveer het jaarlijks bedrag aan inkomsten voor onderhoud, ook daaraan te besteden. Maar het ene jaar zal dit minder zijn dan gemiddeld en een ander jaar meer dan gemiddeld. Het is van belang dat het beschikbare budget in de gehele SIM periode van 6 jaren wordt besteed. De jaarlijkse besteding per monument is hieraan ondergeschikt.

Stimuleringsregeling Monumenten (Provincie Fryslân)

Van de subsidieregeling "Stimuleringsregeling monumenten" van de provincie Fryslân is voor restauratie van monumenten een jaarlijks budget beschikbaar. In december 2022 is een beschikking afgegeven voor restauratie van het dak van de theekoepel. In 2023 is gestart met de fondswerving om het resterende financiële tekort aan te vullen. Eind 2023 zijn de financiën nagenoeg gedekt en is besloten om de restauratie aan te besteden. De restauraties van het uurwerk te Deinum en de luidklokken te Marsum zijn in 2023 afgerond. Naast de provinciale beschikking op het uurwerk te Deinum en de luidklokken van Marsum heeft het Rijk en enkele fondsen een aanvullende subsidie afgegeven voor deze klinkend erfgoedmonumenten. Deze restauraties zijn verantwoord in 2023.

Naast de restauratieregeling van de provincie Fryslân is er voor molens de mogelijkheid om voor onderhoud (instandhouding) 15% subsidie te krijgen naast de afgegeven SIM-beschikking van het rijk. Het maximale subsidiebedrag van provincie Fryslân bedraagt € 9.000,- (15% van € 60.000,-) over de gehele SIM-periode van zes jaren. Nagenoeg alle rijksmonumentale molens in Fryslân in eigendom bij stichtingen ontvangen deze 15% instandhoudingssubsidie van provincie Fryslân. Onze vier molens hebben allemaal een aanvullende subsidie van de provincie ontvangen. Het betreft een 100% voorschot dat na de instandhoudingsperiode moet worden verantwoord aan de RCE en de provincie.

En verder...

Voor 2023 is aan onze Stichting een gemeentelijke subsidie toegekend van € 122.500,-. Deze jaarlijkse subsidie komt overeen met ons verzoek om dit voor een periode van zes jaren beschikbaar te stellen. De gemeente heeft inmiddels onze stichting een beschikking voor de periode 2020 – 2025 gegeven. Het grote voordeel van een toezegging voor een langere periode is een stukje zekerheid en uiting van vertrouwen van beide kanten. Ook de beschikkingen van de Rijksdienst zijn voor perioden van zes jaren.

Aangezien er in 2022 een overname van twee rijksmonumenten heeft plaatsgevonden, heeft de gemeente in 2023 een aanvullende bijdrage van € 11.653,- overgemaakt. Ook deze bijdrage is structureel en met dezelfde periode als de andere beschikking.

Onze Stichting heeft van gemeente Waadhoeke bij brief van 19 februari 2019 toestemming gekregen gebruik te kunnen maken van de 'Regeling verantwoording subsidie kleine instellingen Waadhoeke', waarbij, onder voorwaarden, met een beoordelingsverklaring kan worden volstaan.

Definitief

3. De monumenten

De Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Waadhoeke heeft 20 rijksmonumenten in eigendom in december 2023. Welke bestaan uit 23 objecten (Vier Thee huisjes is 1 monument).

Het soort monument (kerk, molen, woning e.d) of het gebruik daarvan kan per object een andere benadering vragen. Voor een monumentenstichting is het belangrijk om een visie te hebben over de omgang met de monumenten/monumentenstatus en om de aanwezige monumentale waarden te waarborgen.

Een functie voor een monument is soms noodzakelijk om het monument in stand te houden. In het algemeen is onze visie als monumentenstichting "behoud gaat voor vernieuwing", m.a.w. geen wijzigingen in de huidige vorm en materialen. Onderhoud wordt terughoudend uitgevoerd met maximaal behoud van bestaande materialen en monumentale waarden.

Onze visie over de omgang met rijksmonumenten is omschreven in ons visiedocument.

	monument	Mon.nr.	Adres
1	Toren Firdgum	15717	Camstrawei 7, Firdgum
2	Toren Sexbierum	15756	Tsjerkepaed 1, Sexbierum
3	Toren Oosterbierum	15724	Haerdawei 1, Oosterbierum
4	Toren Franeker	15669	Bredeplaats 2, Franeker
5	Toren Tzummarum	15731	Tsjerkepaed 1, Tzummarum
6	Toren Dronrijp	28604	Tsjerkebuorren 1, Dronryp
7	Toren Deinum	28586	Tsjerkepaed 3, Deinum
8	Toren Marsum	28622	Buorren 20, Marsum
9	Toren Bitgum	28571	Buorren 13, Bitgum
10	Toren Ingelum	28613	Tsjerkeleane 4, Ingelum
11	Toren Minnertsga	8634	Meinardswei 3, Minnertsga
12	Molen Fatum	15876	Bij Wommelserweg 81, Tzum
13	Molen Arkens	15710	Bij Leeuwarderweg / van Andel-Ripkestraat, Franeker
14	Molen Duivenhok	15877	Bij Tritzum 5, Tzum
15	Vier Theehuisjes	15722	Noorderbolwerk 26, 27, 28 en 33 Franeker
16	Monumentale poort	15818	Bij Hocquart 23, Franeker
17	Liauckamapoort	8651	Liauckamaleane 2, Sexbierum
18	Korendragershuisje	15680	Eise Eisingastraat 28, Franeker
19	Molen Langwert	8529	Nabij Weakens 2, Winsum
20	Toren Spannum	21559	Tsjerkebuorren 8, Spannum

Verzekeringen

Alle monumenten zijn verzekert bij Donatus verzekeringen tegen brand en stormschade. Voor de kerktorens wordt gebruik gemaakt van de zogenoemde vorkconstructie. De vier theehuisjes zijn naast storm en brand verzekert tegen vandalisme. In totaliteit omvat de verzekerde waarde van de 23 objecten in dec.2023 een bedrag van **€ 21.700.000,--** in 2023. De getaxeerde herbouwwaarde bedraagt **€ 41.200.000,--**.

Stand van zaken restauraties / onderhoud van de monumenten 2023

Molens Fatum, Duivenhok, Arkens en Langwert

In 2023 heeft geen restauratie plaatsgevonden aan de molens. Regulier onderhoud was toereikend om de molens in een goede technische staat te houden. Wel kwam eind 2023 de onaangename verassing dat één houten roede van molen Langwert bij de askop zwaar aangetast is. Dit is een tegenslag aangezien de roede pas 9 jaar oud is. De molen is direct stil gezet en er mag niet meer worden gedraaid met de molen. Er zal een herstelplan moeten komen om de roede te vervangen.

Molen Langwert met een zwaar aangetaste binnenroede

Monumenten met laatste jaar instandhouding

Het jaar 2023 was het laatste jaar voor de onderhoudsperiode van de kerktoren te Oosterbierum. Er is in 2023 nog groot onderhoud uitgevoerd aan het binnenwerk van de toren. O.a. enkele scheuren in de meters dikke muren zijn hersteld, maar ook zijn de ladders en verlichting i.v.m. de veiligheid verbeterd.

Stand van zaken onderhoud

Voor diverse andere monumenten in ons bezit is in 2023 regulier onderhoud verricht. Dit is uitgevoerd in het kader van de meerjarenplannen uit diverse SIM-periodes. Voor het ene monument bleef in 2023 het onderhoud beperkt tot plaatselijk schilderwerk, terwijl bij een ander monument groot onderhoud is uitgevoerd. Zo zijn van de toren te Franeker alle galmboden vervangen. Van de toren te Deinum zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd nadat het uurwerk is herplaatst. De gevelopening kon eindelijk worden dichtgezet nadat het uurwerk naar binnen was getakeld.

Klokken en uurwerken

In onze twaalf kerktorens staan enkele zeer monumentale uurwerken en hangen vele monumentale luidklokken. Dit is een cultuurhistorisch en monumentaal waardevol bezit, maar erg gevoelig voor storingen en onderhoudsgevoelig. Ook in 2023 is er veelvuldig herstelwerk uitgevoerd aan de luidklokken en uurwerken. Het vraagt doorlopend aandacht om het luiden en de tijdsaanduiding functioneel te houden. Ook

in 2023 zijn er diverse storingen geweest en is er naast het reguliere onderhoud aan de uurwerken en luidklokken ook regelmatig spoedherstel uitgevoerd.

Ook alle andere voorkomende jaarlijkse werkzaamheden zijn in 2023 weer aan de orde geweest. Zo zijn de inspecties aan bliksemafleiders en algemene bouwkundige inspecties aan diverse monumenten uitgevoerd.

Borging kwaliteit

Behoud van monumentale waarden is van groot belang voor de monumenten. Voor wat betreft 2023 zijn wij van mening dat het verrichte onderhoud en de restauraties van een goede kwaliteit zijn en deze met maximaal behoud van monumentale waarden zijn uitgevoerd. Deze noodzakelijke restauratiekwaliteit is mede verkregen doordat de kwaliteitsborging binnen onze organisatie steeds beter verloopt. Maar ook werken wij met aannemers die voldoende gekwalificeerd zijn en jarenlange ervaring bezitten in het restauratie vak. Het molenonderhoud wordt eveneens uitgevoerd door een gecertificeerd molenrestauratiebedrijf. De aannemers waarmee wij werken hanteren het uitgangspunt dat bij onze stichting hoog in het vaandel staat: 'sober en doelmatig onderhoud met maximaal behoud van monumentale waarden'.

Inspecties van de monumenten

In 2023 heeft Monumentenwacht Fryslân diverse technische inspecties uitgevoerd. Gemiddeld wordt eens in de twee jaar een inspectie gedaan. Doordat er jaarlijks onderhoud wordt uitgevoerd evenals restauraties, is de algemene technische toestand van ons monumentenbezit de afgelopen jaren behoorlijk verbeterd.

Het bestand van al onze monumenten is op www.stichtingmonumentenwaadhoeke.nl terug te vinden.

4. De molenaars en de vrijwilligers van de theehuisjes

De molenaars

De molens hebben een molenaar nodig om te draaien / malen. Dit is voor het behoud van de molen ook noodzakelijk. De molenaars verrichten klein onderhoud, zoals het schoonhouden van de molen en het smeren van de draaiende onderdelen, waardoor de molen als werktuig optimaal kan functioneren. Dit is voor de Stichting zeer waardevol en kostenbesparend en dat waarderen wij zeer. De Stichting is de molenaars dan ook zeer erkentelijk voor hun inzet.

De molenaars zijn zeer gastvrij en stellen hun molen graag open voor publiek, zoals tijdens de Friese Molendag, georganiseerd door de werkgroep Friese Molendagen. Maar ook tijdens de Open Monumentendag in september draaien de molens en is publiek welkom.

VANDAAG
FRIESE MOLENDAG
KOM NAAR DE MOLEN

FRIESE MOLENDAG

werkende monumenten op de wind

friesemolendagen.nl/deelnemende-molens

Wel blijft ons molenaarsbestand een zorg. De molenaars zijn op leeftijd en kunnen het zware werk soms niet meer alleen verrichten. Wij zijn dan ook continu op zoek naar nieuwe molenaars, maar de spoeling is dun.

Op 15 december 2023 is in "De Poort van Franeker" een bijeenkomst georganiseerd waar de molenaars en vrijwilligers worden bedankt voor hun diensten en goede zorgen voor de molens het afgelopen jaar. Nu het molenaarsambacht op de Unesco-werelderfgoedlijst van immaterieel erfgoed is geplaatst, is dit een geweldige erkenning voor dit mooie ambacht. Als dank voor hun inzet, was er voor de molenaars het traditionele snert eten en een presentje.

De vrijwilligers / huurders van de theehuisjes

De theehuisjes op het bolwerk worden vanaf april bij gelegenheden weer opengesteld. In de theehuisjes worden sierraden en andere curiosa aangeboden. De theekoepel is bij gelegenheid ook echt in gebruik als zodanig. Hier kunt u onder het genot van een kopje thee de 18de-eeuwse theekoepel bewonderen. In de coronatijd is er beperkt thee geschonken en hebben verscheidene kunstenaars er succesvol kunnen werken en hun kunst tentoongesteld.

Een wandeling over het bolwerk geeft een fraai beeld van de oude stadswal en haar bouwwerken. Door het openstellen van de theehuisjes komen ook deze monumenten meer tot hun recht.

5. Financiën

De totale exploitatiekosten bedroegen in 2023 € 238.178,- en de baten € 281.376,-. Het saldo is derhalve € 43.198,- positief.

Voor het onderhoud van de 23 monumenten is in 2023 circa € 120.000,- uitgegeven. Voor beheerkosten, verzekeringen en algemene zaken is € 61.368,- uitgegeven. De uitgebreide financiële gegevens zijn in de financiële jaarrekening 2023 uitgewerkt.

De Stichting bezit een bedrag van € 313.010,- aan eigen vermogen. Dit kan in geval van financiële tekorten op restauraties of het opvangen van financiële tegenvallers worden benut.

Voor de komende periode is er voor de meeste monumenten geen financieel probleem te verwachten. Voor de monumenten met een lage herbouwwaarde, o.a. de theehuisjes, is er in de huidige SIM-periode (2020-2025) wel een groot tekort. Door de lage herbouwwaarde is er weinig subsidie vanuit het rijk mogelijk. Het noodzakelijke onderhoud van deze monumenten is financieel nog niet gedekt. Door naast het onderhoud restauratie uit te voeren aan de theekoepel kan dit probleem voor een groot deel worden opgelost.

Definitief

6. Voornemens voor 2024

Voor het jaar 2024 is het de verwachting dat onze stichting de "nieuwe" website wordt uitgebreid met achtergrond informatie van de monumenten en actuele zaken.. In 2024 zal worden getracht om twee nieuwe bestuurders te vinden voor de stichting. Voor de molens zullen wij proberen extra molenaars te vinden of mensen stimuleren om een opleiding tot molenaar te gaan volgen.

Regulier onderhoud zal ook in 2024 worden uitgevoerd aan onze monumenten. Voor de torens te Franeker, Firdgum, Minnertsga en Spannum is 2024 het laatste jaar van de huidige SIM-periode. Voor deze torens zal voor april een nieuw Periodiek InstandhoudingsPlan (PIP) / subsidieaanvraag worden ingediend bij de RCE. De huidige SIM-periode verloopt in 2024.

Ook voor de molens Arkens, Duivenhok en Fatum is 2024 het laatste jaar van de lopende onderhoudsperiode. Ook hiervoor worden nieuwe instandhoudingsplannen gemaakt en ingediend bij de RCE.

De restauratie van het dak van de theekoepel op het bolwerk te zal in 2024 worden uitgevoerd en afgerond. De binnenroede van molen Langwert zal ook moeten worden vervangen om de molen weer te kunnen laten draaien.

Verder gaan wij onderzoeken of de theehuisjes op het bolwerk van Franeker een andere bestemming kunnen krijgen.

In 2023 heeft een eerste kennismakingsgesprek en overleg plaatsgevonden met diverse monumentenstichtingen die vergelijkbaar zijn met onze stichting. Dit overleg ging over hoe wij elkaar kunnen versterken en elkaar kunnen ondersteunen in monumentenland. Zo is de wens bij diverse stichtingen om aangewezen te worden tot de zogenoemde POM (professionele organisatie monumentenbehoud). Dit kan voor ons als monumenteneigenaar voordelen hebben. Er is afgesproken dat in 2024 verder verkennende stappen worden ondernomen om hierin gezamenlijk op te trekken.

7. PR en Communicatie

Onze doelstelling is om ons actiever op PR en Communicatie te richten. Voor onze organisatie is naamsbekendheid en reclame belangrijk, ook al is dat niet direct aantoonbaar. De landelijke en Friese monumentenorganisaties, monumenteigenaren en stichtingen en de werkgroepen zoals die in het Monumentenhûs in Leeuwarden, komen elkaar steeds weer tegen en hebben belang bij elkaars bestaan. Ook voor de communicatie naar buiten toe is het van enig nut om samen te werken en elkaar op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in monumentenland.

Onze Stichting heeft geen PR-commissie, maar het bestuurslid de heer Bouma verzorgt onze website. Ook worden nu vaker dan voorheen persberichten verstuurd en kunnen wij ons verheugen op regelmatige aandacht in de media.

Zo is in 2023 de restauratie van het torenuurwerk, met een mooie foto van Jan Tromp bij het gerestaureerde uurwerk, in de Leeuwarder courant geplaatst.

De restauratie/ groot onderhoud aan molen Fatum is door onze voorzitter Twerda aan Omrop Fryslân kenbaar gemaakt. Het interview en publicatie is op de website geplaatst.

In het blad "OP WEG in de provincie" dat wordt verspreid in de drie noordelijke provincies is een volledige pagina gewijd aan onze stichting en het in standhouden van onze rijksmonumenten.

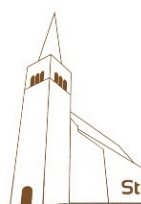
Het blijkt steeds weer dat onze Stichting voor overige monumenten- en moleneigenaren ook een vraagbaak is als het gaat om advies voor subsidies of verplichtingen vanuit monumentenzorg. In de rol als aanspreekpunt in de gemeente Waadhoeke vervullen wij die rol graag.

Om een breed publiek bekend te maken met en op de hoogte te houden van het Friese erfgoed en molens, is goed contact tussen molenaars onderling en met onze stichting noodzakelijk. Het werven van nieuwe (leerling)molenaars, en een goed contact met de kerkeigenaren zijn enkele speerpunten van onze PR.

8. Tot slot

Wij beogen in dit verslag een goed beeld te hebben gegeven van onze inspanningen en de plannen die wij hebben gemaakt, samen met de vrijwillige molenaars, om ons draaiende erfgoed in een toonbare stand te houden.

Het bestuur van Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Waadhoeke, Franeker, mei 2024

Stichting tot behoud van

monumenten in de Gemeente Waadhoeke

Definitief

3. JAARREKENING

3.1 Balans per 31 december 2023

(Na bestemming saldo baten en lasten)

ACTIVA	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>				
Monumenten	<u>20</u>	20	<u>20</u>	20
Vlottende activa				
<i>Vorderingen</i>				
Overige vorderingen	<u>6.844</u>	6.844	<u>28.382</u>	28.382
<i>Liquide middelen</i>		390.365		321.576
Totaal activazijde		<u><u>397.229</u></u>		<u><u>349.978</u></u>

Beoordelingsverklaring afgegeven d.d. 22 mei 2024

3.1 Balans per 31 december 2023

(Na bestemming saldo baten en lasten)

PASSIVA	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Eigen vermogen				
Bestemmingsreserve onderhoudslasten in latere boekjaren vanuit subsidie Gemeente Waadhoeke deel monumenten	90.000		-	
Bestemmingsreserve meerkosten onderhoud i.v.m. 2e klok Bitgum	30.000		-	
Bestemmingsreserve meerkosten restauratie en onderhoud Toren Minnertsga	10.000		-	
Overige reserves	<u>183.010</u>		<u>269.812</u>	
		313.010		269.812
Kortlopende schulden				
Handelscrediteuren	2.227		32.879	
Overige schulden	68.158		32.871	
Overlopende passiva	<u>13.834</u>		<u>14.416</u>	
		84.219		80.166
Totaal passivazijde		<u>397.229</u>		<u>349.978</u>

Beoordelingsverklaring afgegeven d.d. 22 mei 2024

3.2 Staat van baten en lasten over 2023

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Vershil €	Realisatie 2022 €
Baten				
Giften particulieren		-	0	25
Baten van particulieren	0	-	0	25
Subsidie Rijk	83.787	105.500	-21.713	48.196
Subsidie Provincie	42.949	41.000	1.949	26.641
Subsidie Gemeente (deel toegerekend aan Monumenten)	76.529	77.500	-971	74.788
Baten van subsidies van overheden	203.265	224.000	-20.735	149.625
Bijdragen derden	15.648	15.000	648	18.684
Baten van andere organisaties zonder winststreven	15.648	15.000	648	18.684
Totaal netto-baten	218.913	239.000	-20.087	168.334
Besteed aan doelstellingen	183.344	191.700	-8.356	135.418
Saldo monumenten	35.569	47.300	-11.731	32.916
Overige baten				
Subsidie Gemeente (deel beheerskosten)	58.366	56.653	1.713	61.368
Baten van subsidies van overheden	58.366	56.653	1.713	61.368
Overige baten	-	-	-	-
Overige baten	-	-	-	-
Diverse ontvangsten	375	-	375	300
Baten als tegenpresatie voor de levering van producten of diensten	375	-	375	300
Totaal overige baten	58.741	56.653	2.088	61.668
Bruto saldo	94.310	103.953	-9.643	94.584
Kosten van beheer en administratie	54.834	80.300	-25.466	61.660
Som der lasten	54.834	80.300	-25.466	61.660
Saldo voor financiële baten en lasten	39.476	23.653	15.823	32.924
Saldo financiële baten en lasten	3.722	-	3.722	-743
Saldo baten en lasten	43.198	23.653	19.545	32.181

Beoordelingsverklaring afgegeven d.d. 22 mei 2024

3.3 Grondslagen voor waardering en bepaling saldo baten en lasten

ALGEMENE TOELICHTING

Activiteiten

De activiteiten van Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke, statutair gevestigd te Franeker, bestaan voornamelijk uit:

- Beheer van Monumenten in de gemeente Waadhoeke

De feitelijke activiteiten worden uitgevoerd aan de Harlingerweg 18 te Franeker.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Stichting tot Behoud van Monumenten in de Gemeente Waadhoeke, statutair gevestigd te Franeker is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 41004874.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met hoofdstuk C2 van de Rjk, die uitgegeven zijn door de Raad van de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. De verkrijgingsprijs van de monumenten bedraagt € 1. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn bestemmingsreserves opgenomen. De hoogte is conform de opgave hiervan door het bestuur.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.3 Grondslagen voor waardering en bepaling saldo baten en lasten

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het saldo baten en lasten wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de lasten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Opbrengstverantwoording

Algemeen

Netto-baten omvat de baten uit subsidies en bijdragen derden welke aan het verslag jaar kunnen worden toegerekend.

Overige baten

Onder overige baten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele activiteiten.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde lasten zijn gemaakt of baten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

3.4 Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen
	€
Aanschafwaarde	20
Boekwaarde per 1 januari	<u>20</u>
Aanschafwaarde	20
Boekwaarde per 31 december	<u>20</u>

De materiële vaste activa van de stichting bestaan uit 20 monumenten welke een boekhoudkundige waarde van nihil (€ 1 per stuk) hebben.

Volgens opgave van het bestuur bedraagt de herbouwwaarde van de rijksmonumenten € 41.205.275 per 1-1-2024.

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Overige vorderingen		
Bijdragen derden	-	23.102
Vooruitbetaalde kosten monumenten	2.687	5.280
Te ontvangen rente	4.157	-
	<u>6.844</u>	<u>28.382</u>
Liquide middelen		
Rabobank 3204.74.267	4.365	201.880
Rabobank bedrijfsspaarrekening 3284.182.950	386.000	119.696
	<u>390.365</u>	<u>321.576</u>

3.4 Toelichting op de balans

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

	2023	2022
	€	€
Bestemmingsreserve onderhoudslasten in latere boekjaren vanuit subsidie Gemeente Waadhoeke deel monumenten		
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie	90.000	-
Stand per 31 december	<u>90.000</u>	<u>-</u>
Bestemmingsreserve restauraties/werkzaamheden buiten SIM		
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie	30.000	-
Stand per 31 december	<u>30.000</u>	<u>-</u>
Bestemmingsreserve meerkostenpromotie en pr		
Stand per 1 januari	-	-
Dotatie	10.000	-
Stand per 31 december	<u>10.000</u>	<u>-</u>

3.4 Toelichting op de balans

	2023	2022
	€	€
Overige reserves		
Stand per 1 januari	269.812	237.631
Uit voorstel resultaatbestemming	43.198	32.181
Dotatie bestemmingsreserve onderhoudslasten in latere boekjaren m.b.t. subsidie Gemeente Waadhoeke deel monumenten	-90.000	-
Dotatie bestemmingsreserve restauranties/werkzaamheden buiten SIM	-30.000	-
Dotatie bestemmingsreserve Promotie en PR	-10.000	-
Stand per 31 december	<u>183.010</u>	<u>269.812</u>

Voorstel tot bestemming van het saldo van baten en lasten over het boekjaar 2023

De penningmeester stelt aan het bestuur voor het saldo van baten en lasten over het boekjaar 2023 ten gunste van de overige reserves te brengen.

Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

Het ingehouden deel van het saldo baten en lasten over 2023 bedraagt € 43.198.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Handelscrediteuren		
Crediteuren	<u>2.227</u>	<u>32.879</u>
Overige schulden		
Subsidie Rijk	31.423	6.731
Subsidie Provincie Fryslân	11.879	7.793
Subsidie Gemeente Waadhoeke	17.606	18.347
Bijdragen derden	7.250	-
	<u>68.158</u>	<u>32.871</u>

De schulden subsidie Rijk, Provincie Fryslân en bijdrage derden betreft gesaldeerd, vooruitontvangen subsidie waar nog geen gemaakte kosten tegen over staan.

De schuld subsidie Gemeente Waadhoeke betreft vooruitontvangen subsidie voor de monumenten Molen Langwert en Toren Spannum waar nog geen gemaakte kosten tegen over staan.

3.4 Toelichting op de balans

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Overlopende passiva		
Schuld accountantskosten	3.745	3.745
Nog te betalen beheerskosten	10.055	10.648
Nog te betalen bankkosten en negatieve rente Rabo. 950	34	23
	<u>13.834</u>	<u>14.416</u>

Definitief

3.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Netto-baten		
Subsidie Rijk	83.787	48.196
Subsidie Provincie	42.949	26.641
Subsidie Gemeente (deel toegerekend aan Monumenten)	76.529	74.788
Giften Particulieren	-	25
Baten van andere organisaties zonder winststreven (Bijdrage derden)	15.648	18.684
	<u>218.913</u>	<u>168.334</u>
Besteed aan doelstellingen		
Onderhoudskosten monumenten	91.144	85.118
Restauratiekosten monumenten	66.535	38.128
Beheerskosten (steunpunt) monumenten	16.000	10.500
Niet-subsidiabele kosten monumenten	9.665	1.672
	<u>183.344</u>	<u>135.418</u>
Overige baten		
Subsidie Gemeente (deel beheerskosten)	58.366	61.368
Baten als tegenpresatie voor de levering van producten of diensten (Diverse)	375	300
	<u>58.741</u>	<u>61.668</u>
Kosten van beheer en administratie		
Niet-subsidiabele Beheerskosten (steunpunt)	28.910	36.958
Verzekeringen	20.301	16.596
Bestuurskosten	729	922
Overige kosten	4.894	7.184
	<u>54.834</u>	<u>61.660</u>
Financiële lasten		
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		
Rente	<u>4.156</u>	<u>-</u>
Rentelasten en soortgelijke kosten		
Bankkosten	434	260
Rentelasten rekeningen	-	483
	<u>434</u>	<u>743</u>